

Helsingfors/Mariehamn 01.11.2012**Nr 32/12****Hänvisning** Grundlagsutskottets begäran om utlåtande.

Till grundlagsutskottet

Ärende

Grundlagsutskottet har genom ett e-postmeddelande inbegärt Ålandsdelegationens utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om el- och naturgasnätsavgifter (RP 109/2012 rd). Till begäran har fogats ett utlåtande av professor Mikael Hidén. På grund av ärendets snäva tidtabell har delegationen inte inbegärt utlåtande i ärendet från Ålands landskapsregering.

Grunden för Ålandsdelegationens utlåtande

Enligt 56 § i självstyrelselagen för Åland ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och dess ministerier samt till landskapsregeringen och domstolar. Till delegationens uppgifter hör således att såsom ett sakkunnigorgan ge utlåtande i frågor som gäller tillämpningen av självstyrelselagen. Med anledning härav avger delegationen detta utlåtande, som begränsar sig till att gälla behörighetsfördelningen enligt självstyrelselagen.

Förslagets innehåll och syfte

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om el- och naturgasnätsavgifter. För Energimarknadsverkets övervakning av elnätsinnehavare och naturgasnätsinnehavare uppbärs för närvarande hos nättinnehavarna en årlig övervakningsavgift. Energimarknadsverkets verksamhet finansieras huvudsakligen genom de tillstånds- och övervakningsavgifter som tas ut hos de parter som omfattas av övervakningen. Bestämmelser om de avgifter som ska debiteras för Energimarknadsverkets prestationer finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992). Bestämmelser om Energimarknadsverkets avgiftsbelagda prestationer utfärdas årligen i arbets- och näringsministeriets förordning. I propositionen anges att dessa avgifter för övervakningen enligt grundlagsutskottets ställningstagande i många avseenden betraktas som skatter i konstitutionell mening enligt 81 § i grundlagen. I den föreslagna lagen ska dessa övervakningsavgifter ersättas med motsva-

Postadress:

Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:

Georgsgatan 9 A 4
00120 HELSINGFORS

rande skatter som benämns elnätsavgifter och naturgasnätsavgifter som tas ut hos nätinnehavare. Grunderna för skatterna ska anges i lag.

Enligt 1 § i den föreslagna lagen ska elnätsavgift och naturgasnätsavgift i enlighet med lagen årligen betalas till staten för övervakningen av el- och naturgasmarknaden. Lagen ska inte tillämpas på en nätinnehavare som har sin hemkommun i landskapet Åland. I lagens 3 § anges att el- och naturgasnätsavgifterna fastställs och indrivs kalenderårsvis av Energimarknadsverket som får utfärda närmare föreskrifter om betalningsförfarandet. Enligt lagförslagets 5 § ska distributionsnätsinnehavare och regionnätsinnehavare betala en elnätsavgift som baserar sig på omsättningen för elnätsverksamheten samt stamnätsinnehavare med systemansvar en elnätsavgift som består av ett fast belopp. I förslagets 6 § åläggs distributionsnätsinnehavare att betala en naturgasnätsavgift som baserar sig på omsättningen för naturgasnätsaffärsverksamheten. Distributionsnätsinnehavare med systemansvar ska dock erlägga en fast naturgasnätsavgift. I lagen intas även behövliga bestämmelser om de betalningsskyldigas rättsskydd samt om indrivningen av avgifterna.

Lagstiftningsbehörigheten

I propositionen föreslås att en ny lag om el- och naturgasnätsavgifter stiftas. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att lagstiftningsbehörigheten i fråga om skatter och avgifter i självstyrelselagen är uppdelad mellan riket och landskapet. Enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen tillkommer landskapet behörigheten i fråga om tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet samt kommunerna tillkommande skatter. På riket ankommer enligt 27 § 36 punkten i sagda lag behörigheten i fråga om övrig skattelagstiftning.

Lagen gäller el- och naturgasnätsavgifter. Ärenden gällande el- och naturgas är att hänföra till rättsområdet näringsverksamhet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag varom nu inte är fråga.

För att avgöra huruvida behörigheten i fråga om skatter eller avgifter ankommer på riket eller helt eller delvis på landskapet bör hänsyn tas för det första till om det är en sådan skatt eller avgift som avses i 18 § 5 punkten respektive 27 § 36 punkten i självstyrelselagen och för det andra till om skatten har förutom fiskala även andra syften på ett område som ankommer på landskapet. Ålandsdelegationen har berört en sådan frågeställning bl.a. i ett utlåtande 16.1.2004 till finansministeriet gällande ett utkast till en regeringsproposition med förslag till accis på vissa dryckesförpackningar samt därav föranledda ändringar i skattelagstiftningen.

I regeringens proposition till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 s. 78) anges att den nya lagen inte avser att ändra den då gällande kompetensfördelningen mellan riket och landskapet i fråga om beskattningen. All skattelagstiftning, med undantag för kommunalbeskattningen och landskapets rätt att stadga om närings- och nöjesskatter och extra inkomstskatt, har förbehållits rikets lagstiftande organ. Stadgandet i 27 § 36 punkten i självstyrelselagen omfattar, förutom direkta skatter, alla former av indirekta skatter, tullar och acciser m.m. Även avgifter av skattenatur som inte särskilt har förbehållits landskapet regleras i rikslagstiftningen. Inom landskapets behörighet har emellertid också utöver lagstiftningen gällande kommunalbeskattning, antagits vissa landskapslagar angående skatter eller avgifter av skattenatur såsom de om resandeavgift, om apotekavgift, om stämpelskatt, om biografskatt samt om den tilläggsskatt eller extra inkomstskatt (landskapsskatt) som landskapet har rätt att uppbära.

I fråga om avgifter har landskapet tillerkänts lagstiftningsrätt på områden som är hänfödda till landskapets behörighet även då avgiften har vissa drag av skatt. Exempel på detta är bl.a. skogsvårdsavgift och skrotningavgift på fordon.

Ålandsdelegationens slutsats

Enligt 1 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska elnätsavgift och naturgasnätsavgift årligen erläggas till staten för övervakningen av el- och naturgasmarknaden. Det ankommer på Energimarknadsverket att fastställa och uppbära avgifterna. Av regeringspropositionen framgår att dessa övervakningsavgifter är avsedda för finansiering av Energimarknadsverkets verksamhet och tas ut hos de parter som är föremål för övervakningen. Syftet anges fortsättningsvis vara att i inkomst till staten från elnäts- och naturgasnätsavgifter samla ett belopp i den storleksklass som motsvarar Energimarknadsverkets utgifter för övervakningen av elnät och naturgasnät samt det internationella samarbete som övervakningen förutsätter. Enligt det som anförts ovan är ärenden gällande el- och naturgas att hänföra till rättsområdet näringsverksamhet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag varom nu inte är fråga tillkommer landskapet. Av behörighetsfördelningen enligt självstyrelselagen följer att det inte är möjligt att i rikslag reglera verksamhet som till sin natur omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 23 och 30 § i självstyrelselagen följer förvaltningsbehörigheten lagstiftningsbehörigheten om inte annat följer av självstyrelselagens stadganden eller av en överenskommelseförordning som utfärdats enligt 32 § i självstyrelselagen. I landskapet Åland ankommer övervakningen av el- och naturgasmarknaden på landskapets myndigheter, såvida annat inte stadgas i en överenskommelseförordning. Eftersom Energimarknadsverket enligt behörighetsfördelningen i självstyrelselagen inte är behörigt att i landskapet Åland utföra de övervakningar som den nu aktuella lagstiftningen avser, kan ej heller statliga avgifter för denna verksamhet uppbäras i

landskapet. Den föreslagna bestämmelsen i lagförslagets 1 § 2 mom. är enligt Ålandsdelegationens uppfattning formulerad i överensstämmelse med de krav som självstyrelselagen för Åland ställer på behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Pellonpää och Mäenpää samt suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare